

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Kościół – wspólnota czy instytucja?, Stadniki, 12 listopada 2015 roku

W czwartek, 12 listopada 2015 roku, w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach odbyła się konferencja naukowa *Kościół – wspólnota czy instytucja?* Uczestników spotkania przywitał rektor seminarium, ks. dr Robert Ptak SCJ, podkreślając obecność zaproszonych prelegentów, księży sercanów uczestniczących w dorocznym spotkaniu formacyjnym oraz przedstawiciele innych zgromadzeń zakonnych i seminariów. W tematykę konferencji wprowadził zebranych prefekt studiów, ks. mgr Łukasz Ogórek SCJ, który w dalszej części spotkania pełnił także rolę moderatora.

Pierwszy referat przedstawił ks. mgr Janusz Burkat SCJ, doktorant Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych UKSW w Warszawie. Tytuł wystąpienia brzmiał *Od wspólnoty do instytucji. Socjologiczne instytucjonalizowanie się Kościoła w oparciu o teorię Joachima Wacha*. Prelegent najpierw przypomniał podstawowe pojęcia wspólnoty (świeckiej i religijnej) oraz instytucji. Następnie przedstawił główne założenia teorii Joachima Wacha, dotyczące instytucji religii, która ma swój społeczny charakter. Wskazał na takie zjawiska jak: sylwetka i rola założyciela religii, tworzenie wspólnoty, relacja „seniorat – charyzmat”, śmierć założyciela, instytucjonalizowanie się wspólnoty, przejście od „proroka” do „urzędnika”.

Drugi z prelegentów, o. dr Marcin Lisak OP, pracownik naukowy Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC w Warszawie, zaprezentował temat *Transformacje religijności Polaków – wybrane aspekty religijnej zmiany*. W swoim wystąpieniu najpierw przedstawił tzw. profil wyznaniowy w Polsce, a więc procentowe zestawienie poszczególnych wyznań w stosunku do liczby mieszkańców naszego kraju. Najliczniejszą grupę nadal stanowią katolicy – 86% populacji Polski. Na przestrzeni ostatnich

dziesięcioleci (1980-2013) liczba ta stopniowo maleje. Podobne zjawisko można zauważyć w odniesieniu do tzw. *dominicanos* (z 51% do 40%), natomiast jeśli chodzi o *comunicantes*, mamy do czynienia ze zjawiskiem odwrotnym (7,8% do 16,3%). Warto zauważyć, że tym zjawiskom towarzyszą także inne przemiany z dziedziny życia moralnego, odnoszące się do respektowania przykazań Bożych i kościelnych (np. kwestie antykoncepcji, aborcji, eutanazji, in vitro, współżycia przed ślubem, rozwodów). Prelegent we wnioskach końcowych podkreślił, że religijność Polaków na początku obecnego stulecia charakteryzuje się następującymi wskaźnikami: wolny, ale systematyczny spadek praktyk religijnych, duże zróżnicowanie regionalne, w etyce wzrost sytuacjonizmu, relatywizmu i subiektywizmu, wzrost grupy osób świadomie przeżywających swoją religijność.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Paweł Gabara, prorektor ds. nauki i rozwoju Szkoły Wyższej i Zarządzania w Łodzi, który podzielił się swoimi poszukiwaniami skupionymi wokół tematu *Miejsce, rola i znaczenie parafii wobec zmian zachodzących w świecie*. Najpierw wskazał na kilka istotnych czynników, które w ostatnich latach wpłynęły na ogromne przemiany w relacjach społecznych, a co za tym idzie, również w relacjach w obrębie wspólnoty ludzi, jaką jest parafia. Zostały one wywołane przez takie czynniki jak: komunikacja i informatyzacja, migracja i emigracja (głównie z powodu poszukiwania pracy), globalizacja (przeływ idei, zmiana mentalności społecznej, „zacieśnienie czasu i przestrzeni”). Według ankiety opracowanej przez prof. Janusza Czapińskiego wśród wyznaczników „szczęścia” znajdują się np. dochody, rodzina, praca – brak zaś jest wyznacznika religijnego. Nawiązując do tych wyników, prelegent przeprowadził krytyczną analizę roli parafii w życiu wiernych, którzy wciągnięci są w wir aktualnych przemian społecznych i kulturowych. W obliczu utartych schematów i powtarzanych stereotypów, że parafia to instytucja, księża, kościół, kancelaria, konieczne jest przypomnienie słów Jana Pawła II: „Drogą Kościoła jest człowiek”. Parafia zatem ma służyć człowiekowi poprzez głoszenie Ewangelii (nie ideologii religijnej), wierność nauce Kościoła (nie głoszenie siebie) oraz sprawowanie sakramentów.

W sesji przedpołudniowej został zaprezentowany jeszcze jeden referat: *Liturgia jako miejsce budowania wspólnoty*, którego autorem był ks. dr Stanisław Mieszczak SCJ, asystent na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego oraz wykładowca liturgiki w WSM Księży Sercanów w Stadnikach. W swoim wystąpieniu wyszedł od pojęcia wspólnoty religijnej, która opiera się m.in. na osobowym pojęciu Boga, odniesieniu człowieka do swojego Stwórcy, celowości istnienia człowieka i świata oraz silnych emocjonalnych więzach grupy wyznaniowej. Wspólnota Kościoła tworzy się wokół celebracji eucharystycznej jako uświęcające działanie Boga (przekazywanie Ducha) oraz sprawowanie kultu (w Duchu). Celebracja liturgiczna opiera się zarówno na teologii (męka, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa), jak i swoistej estetyce (formy zewnętrzne, słownictwo, rytuał). Kościół został ustanowiony jako widzialny znak obecności Ducha Świętego.

W popołudniowej części konferencji miała miejsce otwarta dyskusja na zaprezentowane wcześniej tematy. Uczestnicy dzielili się także swoimi doświadczeniami związanymi z omawianym tematem. Można było usłyszeć głosy nie tylko z polskiego „podwórka” parafialnego, ale również doświadczenia duszpasterzy pracujących w takich krajach jak: Białoruś, Finlandia, Mołdawia czy Niemcy.

Na zakończenie sympozjum głos zabrał prefekt studiów, ks. Łukasz Ogórek SCJ, który wyraził wdzięczność prelegentom za podjęcie aktualnego tematu oraz wszystkim uczestnikom za obecność i aktywne ubogacenie tego spotkania.

ks. Robert Ptak SCJ